

СИЛАБУС

навчальної дисципліни «Правові основи соціальної роботи» 2019 – 2020 навчальний рік

Освітня програма: «Соціальна робота та практична психологія».

Спеціальність: 231 Соціальна робота.

Галузь знань: 23 Соціальна робота.

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський).

Викладач	Попова Анастасія Сергіївна, к.пед.н., ст. викладач кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти
Посилання на сайт	https://dspace.bdpu.org/handle/123456789/1134 https://edu.bdpu.org/course/view.php?id=19
Контактний телефон	050 335 99 68
E-mail викладача	kovaleva.anastasia.45@gmail.com
Графік консультацій	вівторок: 12.00-14.00; четвер: 12.00-14.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік

Форма навчання	Кількість кредитів/годин	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота	Звітність
денна	3/90				залік
заочна		6	4	80	

Семестр: IV семестр (денна форма), III семестр (заочна).

Мова навчання: українська.

Ключові слова: соціальна робота, джерела права соціальної роботи, соціальний захист, соціальна політика, складні життєві обставини, соціальне обслуговування.

Мета курсу: вивчення студентами нормативно-правової бази соціальної роботи, яка визначає правовий статус соціально-вразливих верств населення (діти, особи похилого віку, бездомні, інваліди, безробітні, особи, звільнені з місць позбавлення волі) і спрямована на надання їм соціального захисту шляхом встановлення державних гарантій соціальної підтримки, виплати матеріальної допомоги, пенсій та соціального обслуговування.

Предмет курсу: правові засади організації соціальної роботи з різними категоріями населення.

Компетентності та програмні результати навчання:

Програмні компетентності:

ЗК-1 Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ФК-5 Здатність аргументувати добирати засоби, механізми соціально-правової та соціально-психологічної підтримки клієнтів, безпеки життєдіяльності.

Результати навчання:

ПР-1 Здатен установлювати зв'язки міждисциплінарних знань, які сприяють соціалізації особистості, її розвитку та попередженню виникнення соціальних проблем.

ПР-9 Здатен упорядковувати та інтегрувати доцільні технології соціально-психологічної допомоги та соціального захисту.

Зміст курсу:

Тема 1. Міжнародні і національні правові джерела соціальної роботи.

Загальна характеристика правових джерел соціальної роботи та їх класифікація. Міжнародні нормативно-правові акти у галузі соціальної роботи. Міжнародні організації з питань соціальної роботи. Характеристика діяльності ООН, Ради Європи, МОП у контексті соціальної роботи. Етика соціальної роботи: принципи і стандарти.

Соціальна політика держави у контексті нормативно-правових відносин. Конституція України, як гарант здійснення соціальної політики захисту соціально-вразливих верств населення. Характеристика українського законодавства у галузі соціальної роботи. Державні соціальні стандарти і державні соціальні гарантії у правовому полі соціальної роботи. Характеристика діяльності Міністерства соціальної політики України (визначення, основна мета і завдання діяльності). Діяльність професійних організацій з питань соціальної роботи в Україні (Ліга соціальних працівників, Українська Асоціація соціальних педагогів і соціальних працівників). Основні державні соціальні гарантії: порядок їх визначення і затвердження; Характеристика прожиткового мінімуму як базового державного соціального стандарту і його норма.

Тема 2. Соціальний захист населення у контексті соціальної роботи.

Система соціального захисту: структура і особливості реалізації. Форми соціального захисту. Соціальні допомоги, соціальні пільги і додатковий соціальний захист. Соціальне забезпечення населення і його складові. Соціальне страхування: особливості і види. Види матеріального забезпечення та соціальних послуг за видами страхування. Умови надання допомоги за усіма видами страхування: підстави для відмови, умови надання і тривалість оплати, розмір допомоги і особливості обчислення трудового стажу.

Характеристика соціальних послуг: організаційно-правові форми, види і принципи надання. Класифікація соціальних послуг. Суб'єкти та об'єкти надання соціальних послуг. Порядок надання соціальних послуг. Порядок і умови отримання соціальних послуг. Стандарт соціальної послуги і показники якості соціальних послуг. Структура сфери надання соціальних послуг та управління нею. Характеристика Державних стандартів соціальної послуги: види, структура стандарту, аналіз додатків до стандарту.

Тема 3. Політика держави щодо соціальної підтримки та захисту дітей і сім'ї.

Правове регулювання сімейних відносин. Види державної допомоги сім'ям з дітьми. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям. Заходи попередження насильства в сім'ї. Правові основи соціальної роботи з сім'ями, які опинились у складних життєвих обставинах. Допомога по вагітності та пологах і особливості її розрахунку. Одноразова допомога при народженні дитини. Допомога при усиновленні дитини. Допомога на дітей одиноким матерям. Допомога на дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням. Повноваження суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Маршрут звернення особи за допомогою, яка постраждала від домашнього насильства.

Права дитини у міжнародному і національному правовому полі. Підстави, правові наслідки та порядок позбавлення батьківських прав. Процедура усиновлення у контексті роботи соціального працівника. Опіка та піклування: порівняльна характеристика понять відповідно до українського законодавства. Процедура створення прийомної сім'ї. Форми утримання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування: будинок-дитини; дитячі будинки та школи-інтернати; дитячий будинок сімейного типу, дитячий будинок-інтернат; притулки для неповнолітніх.

Тема 4. Соціальний захист вразливих верств населення.

Правовий статус особи похилого віку за законодавством України. Організація надання допомоги особам похилого віку. Стаціонарні соціальні установи для постійного проживання громадян похилого віку. Пенсійне забезпечення осіб похилого віку. Законодавчі засади соціального обслуговування пенсіонерів та одиноких непрацездатних громадян. Соціальна допомога вдома: її види та форми. Види пенсій відповідно до законодавства України. Порядок призначення пенсії (звернення за призначенням пенсії та подання необхідних документів).

Характеристика законодавства України про працю, зайнятість та соціальний захист безробітних. Порядок визнання громадян безробітними. Організація соціального захисту від безробіття. Види матеріальної допомоги по безробіттю. Гарантії, що надаються державою працездатному населенню. Повноваження Державної служби зайнятості. Види соціальних послуг безробітним громадянам. Умови призначення різних видів матеріальної допомог по безробіттю.

Тема 5. Правові засади соціальної роботи з людьми, що мають функціональні обмеження.

Поняття «інвалід», «людина з інвалідністю», «інвалідність» у правовому дискурсі. Процедура встановлення інвалідності. Соціальний захист та обслуговування осіб з інвалідністю у правовому полі

діяльності соціального працівника. Порядок надання особам з інвалідністю реабілітаційних послуг відповідно до їх індивідуальної програми реабілітації. Типи реабілітаційних установ. Види реабілітаційних заходів. Соціальні послуги з реабілітації осіб з інвалідністю у контексті правових повноважень соціального працівника. Забезпечення безперешкодного доступу людей з обмеженими фізичними можливостями до об'єктів житлового та громадського призначення.

Матеріальне забезпечення осіб з інвалідністю. Порядок та умови виплати державної соціальної допомоги особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю. Порядок та умови виплати призначення і виплати державної соціальної допомоги особам які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю. Порядок та умови призначення пенсії по інвалідності. Організація робочих місць та працевлаштування осіб з інвалідністю.

Тема 6. Правові основи соціальної роботи з проблемними категоріями населення.

Концепція соціального захисту бездомних громадян. Система обліку та реєстрації бездомних громадян. Заклади соціального захисту для бездомних громадян. Заходи соціального патронажу осіб звільнених з місць позбавлення волі. Соціальна адаптація осіб, звільнених з місць позбавлення волі. Поняття бездомність та безпритульність відповідно до законодавства України. Процедура постановки на облік та реєстрація бездомних громадян. Соціальні послуги для бездомних відповідно до законодавства України. Діяльність недержавного сектору організацій, що працюють з громадянами, які відбували покарання у вигляді позбавлення волі.

Характеристика категорії «мігрант», та види мігрантів як клієнтів соціальної роботи. Правовий статус мігранта у міграційному праві. Права, обов'язки і соціальні гарантії для мігрантів в Україні. Напрями роботи державних і недержавних організацій у контексті роботи з мігрантами. Економічні, соціальні й культурні права легальних і нелегальних мігрантів. Проблеми забезпечення захисту прав мігрантів на національному та міжнародному рівнях. Правовий статус клієнтів соціальної роботи «внутрішньо переміщена особа». Пільги, передбачені законодавством для внутрішньо переміщених осіб.

Методи навчання: словесні (пояснення, розповідь, лекція, семінари бесіда (вступна, бесіда-повторення); наочні (ілюстрування за допомогою електронного опорного конспекту); практичні: (вправи, моделювання життєвих ситуацій); методи стимулювання навчальної діяльності (метод навчальної дискусії, метод опори на життєвий досвід здобувачів, створення ситуацій пізнавальної новизни); методи контролю і самоконтролю (метод усного контролю (метод письмового контролю, метод тестового контролю).

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): навчальний курс складається з лекцій, семінарських занять, самостійної та індивідуальної роботи. Лекційні заняття передбачають ведення письмового конспекту. Підготовка семінарських занять передбачає усне опрацювання теоретичних питань та дискусію за темою. Підготовка завдань до самостійних та індивідуальних робіт здійснюється у друкованому вигляді (формат Microsoft Word або Power Point (де необхідно) за визначеним шаблоном та передбачає усне опитування здобувачів протягом семінарського заняття до теми або на груповій/індивідуальній консультації. Допуск до заліку передбачений за умов: набрання 35 балів за роботу протягом семестру, наявності конспекту усіх лекцій та роздрукованої папки з роботами (самостійних та індивідуальних занять). Залік може проходити за двома формами (на вибір здобувачів ВО): письмовий залік та захист відповідей; тестування. За результатами продуктивної роботи протягом семестру та погодження з оцінкою – здобувачу може бути виставлена підсумкова оцінка, що дорівнює сумі балів набраних протягом семестру.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: технічне (комп'ютер, проектор); програмне (Microsoft Office: Power Point, Word, Moodle, репозитарій); наочність (презентації у форматі Power Point).

Система оцінювання та вимоги:

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота						Середнє арифметичне за поточну роботу (максимально 50 балів)	Залік	Сума
Тема 1		Тема 2		Тема 3				
1.1	1.2	2.1	2.2	3.1	3.2			
25		25		25				
Тема 4		Тема 5		Тема 6				
4.1	4.2	5.1	5.2	6.1	6.2			
25		25		25				

Система нарахування рейтингових балів (поточний контроль¹)

№	Вид робіт за темами	Бали рейтингу (денна форма)	Бали рейтингу (заочна форма)
Тема 1.			
1.1.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)	0 - 5	-
1.2.	Доповнення на семінарському занятті	0 - 2	-
1.3.	Виконання самостійної роботи до теми 1: - Підготовка додаткових питань та опитування за ними; - Заповнення таблиці до питань самостійної	0 - 10 0 - 5 0 - 5	0 - 10 0 - 5 0 - 5
1.4.	Виконання ІНДЗ до теми 1: - Доповідь та усна/електронна презентація; - Заповнення таблиці.	0 - 10 0 - 5 0 - 5	0 - 15 0 - 10 0 - 5
Максимум за тему 1		25 балів	
Тема 2			
2.1.	Відповідь на семінарському занятті 2.1. (2 години)	0 - 5	0 - 5
2.2.	Відповідь на семінарському занятті 2.2. (2 години)	0 - 5	-
2.3.	Доповнення на семінарському занятті	0 - 2	0 - 2
2.3.	Виконання самостійної роботи до теми 2: - Підготовка додаткових питань та опитування за ними.	0 - 5	0 - 10
2.4.	Виконання ІНДЗ до теми 2: - Доповідь: Характеристика ЗДСС за структурою на вибір; - Доповідь: Характеристика діяльності місцевих органів влади.	0 - 10 0 - 5 0 - 5	0 - 10 0 - 5 0 - 5
Максимум за тему 2		25 балів	
Тема 3			
3.1.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)	0 - 5	-
3.2.	Доповнення на семінарському занятті	0 - 2	-
3.3.	Виконання самостійної роботи до теми 3: - Підготовка додаткових питань та опитування за ними.	0 - 5	0 - 10
3.4.	Виконання ІНДЗ до теми 3: - Схема; - Таблиця.	0 - 15 0 - 5 0 - 10	0 - 15 0 - 5 0 - 10
Максимум за тему 3		25 балів	
Тема 4			
4.1.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)	0 - 5	0 - 5
4.2.	Доповнення на семінарському занятті	0 - 2	0 - 2
4.3.	Виконання самостійної роботи до теми 4: • Підготовка додаткових питань та опитування за ними.	0 - 10	0 - 10
4.4.	Виконання ІНДЗ до теми 4: • Презентація/доповідь за обраною темою.	0 - 10 0 - 5 + 0 - 5	0 - 10 0 - 5 + 0 - 5
Максимум за тему 4		25 балів	
Тема 5			
5.1.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)	0 - 5	-
5.3.	Доповнення на семінарському занятті	0 - 2	-
5.4.	Виконання самостійної роботи до теми 5: • Підготовка додаткових питань та опитування за ними.	0 - 5	0 - 10
5.5.	Виконання ІНДЗ до теми 5:	0 - 15	0 - 15

¹ Детальний розподіл балів та критерії оцінювання до кожного виду робіт представлено у «Системі оцінювання» та розміщений на електронній платформі підтримки навчання Moodle БДПУ

	• Доповідь+презентація до неї.		
		Максимум за тему 5	25 балів
Тема 6			
6.1.	Відповідь на семінарському занятті 6.1. – 6.2. (4 години)	0 – 5 (2+3)	-
6.2.	Доповнення на семінарському занятті	0 – 2	-
6.3.	Виконання самостійної роботи до теми 6: - Підготовка додаткових питань та опитування за ними.	0 – 5	0 – 10
6.4.	Виконання ІНДЗ до теми 6: - Доповідь у вигляді презентації за темою; - Заповнення таблиці.	0 – 15 0 – 7 0 – 8	0 – 15 0 – 7 0 – 8
		Максимум за тему 6	25 балів

За підсумками навчання за один семестр здобувач вищої освіти може отримати 100 балів (50 балів² – поточне оцінювання + 50 балів – контрольне оцінювання (залік).

Підсумкова кількість балів визначається за формулою:

$$m = \frac{3K_1 + 3K_2 + 3K_3 + 3K_4}{n} + 50 = 100$$

де m – кількість набраних балів за вивчений курс;

n – кількість залікових кредитів;

50 балів – екзамен або залік.

Загальна кількість балів за вивчений курс обчислюється таким чином: підраховується кількість балів, набраних під час поточного контролю за всіма заліковими кредитами, та ділиться на загальну кількість кредитів (визначається середній арифметичний бал). Потім до отриманого показника додаються бали, набрані під час заліку.

Сума балів за всі види освітньої діяльності		Оцінка за національною шкалою
90-100	A	зараховано
78-89	B	
65-77	C	
58-64	D	
50-57	E	
35-49	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Список рекомендованих джерел:

1. Про державну допомогу сім'ям з дітьми: Закон України. *Верховна Рада України*: веб-сайт. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1768-14>
2. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям : Закон України. *Верховна Рада України*: веб-сайт. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1768-14>
3. Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю» : Закон України. *Верховна Рада України*: веб-сайт. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2109-14>
4. Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю: Закон України. *Верховна Рада України*: веб-сайт. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1727-15>
5. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: Закон України. *Верховна Рада України*: веб-сайт. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2342-15>
6. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України. *Верховна Рада України*: веб-сайт. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2789-14>
7. Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей: Закон України. *Верховна Рада України*: веб-сайт. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2623-15>
8. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні [: Закон України. *Верховна Рада України*: веб-сайт. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/875-12>

² Мінімальний допуск до заліку здобувача можливий за умови набрання ним 35 балів за виконані роботи протягом семестру.

9. Про охорону дитинства: Закон України. *Верховна Рада України*: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>
10. Про охорону дитинства: Закон України. *Верховна Рада України*: веб-сайт. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2623-15>
11. Про соціальні послуги: Закон України. *Верховна Рада України*: веб-сайт. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/966-15>
12. Соціальна робота із вразливими сім'ями та дітьми: посібник у 2-х ч.: Ч.1: Сучасні орієнтири та ключові технології / З. П. Кияниця, Ж. В. Петрочко. К.: ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 256 с.
13. Соціальна робота із вразливими сім'ями та дітьми: посібник у 2-х ч.: Ч.2: Ознаки вразливості та специфіка підтримки сім'ї і дитини / за заг. ред. Т. В. Журавель, З. П. Кияниці. К.: ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 352 с.
14. Сташків Б. І. Право соціального забезпечення. Загальна частина : навчальний посібник / Б. І. Сташків. Чернігів : ПАТ "ПВК" "Десна", 2016. 692 с.
15. Технології соціальної роботи: Навчальний посібник з грифом МОН України. / О.А.Агарков, Д. Ю.Арабаджиєв, Т. В. Єрохіна, В.В. Кузьмін, І.В. Мещан, В. М. Попович. Запоріжжя: вид. комплекс АТ «Мотор-Січ», 2015. 487 с.

Інформаційні ресурси:

1. Бібліотека БДПУ <http://edu.bdpu.org>
2. Сайт БДПУ <http://bdpu.org>
3. Медіатека ФДССО.
4. Верховна Рада України. Офіційний сайт (законодавство) <http://zakon4.rada.gov.ua/>